

MIJLOACE ALTERNATIVE DE SOLUȚIONARE A LITIGIILOR: REALITĂȚI, PERSPECTIVE ȘI MIZE EUROPENE

*Lect.univ.drd. Angelica Roșu
Universitatea „Danubius”, Galați*

Resumé

Afin d'améliorer l'accès à la justice des efforts ont été faits pour l'identification et la promotion de nouvelles modalités de solution de litiges, différemment désignées dans chaque système juridique justice „négociée”, „amiable”, „consuesuelle”, „alternative”.

Les Etats qui ont compris les avantages que comportent ces nouvelles voies d'accès à la justice (accessibilité, simplicité, célérité, flexibilité, confidentialité) ont été amenés à réagir au plan normatif, en vue d'une meilleure réglementation.

La diversité des procédures applicables rend difficile le recours aux moyens alternatifs de solution des litiges à l'échelle internationale.

Forța impactului produs asupra organizării judiciare și a procedurilor jurisdicționale a statelor europene prin aplicarea principiului general de liber acces la justiție, principiu susținut de art.6 al Convenției europene pentru apărarea drepturilor și libertăților fundamentale ale omului, reluat pe plan comunitar de către Curtea de Justiție a Comunităților Europene și proclamat de art.47 din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene, nu mai trebuie demonstrată.

Îmbunătățirea condițiilor de acces la justiție care traduce acest principiu juridic constituie un obiectiv primar pentru statele membre ale Consiliului Europei și, după desfășurarea summit-ului de la Tampere din 15 și 16 octombrie 1999, o politică dinamică și ambițioasă de urmat la nivel comunitar.

În timp, întrebări asupra modului în care percep funcționarea justiției, cei implicați au emis judecăți severe, adesea inexecutate, câteodată injuste. Toate aceste aprecieri au avut însă ca numitor comun calificarea sistemelor tradiționale (jurisdicționale) ca fiind prea lente, mult prea costisitoare, complicate, departe de cetățean, adesea incerte.

Aceste sentimente nu au încetat să se accentueze în condițiile în care numărul și complexitatea litigiilor au evoluat odată cu gradul de diversificare a relațiilor sociale, culturale

și economice, într-o societate din ce în ce mai complexă. În acest context s-a vorbit despre o adevărată „criză a justiției”¹ generată, pe de o parte, de volumul mare de cauze aflate pe rolul instanțelor, iar pe de altă parte, de împrejurarea că pronunțarea unei sentințe nu aduce niciodată după sine o ameliorare a raporturilor tensionate dintre părți ci, dimpotrivă, o agravare, existând întotdeauna un învins și un învingător.

De aceea, pentru a remedia această imagine și mai ales în scopul de a le propune justițiabililor o justiție care să răspundă intereselor lor- caracterizată prin apropiere, simplitate, rapiditate, flexibilitate, confidențialitate, costuri mai mici față de procedurile judiciare- s-au făcut eforturi pentru a fi identificate și promovate noi forme de justiție, denumite în mod diferit în fiecare sistem juridic: justiție „negociată”, „amiabilă”, „consensuală”, „alternativă”².

Caracteristica acestor noi forme de justiție constă în a privilegia „modurile pașnice de reglementare a litigiilor, acele moduri care vizează să pună de acord părțile asupra soluției și care au în comun cel mai adesea intervenția unui terț și îndepărtarea de sistemul jurisdicțional.”³

Pentru că se îndepărtează de sistemul jurisdicțional statal (tradițional) sunt cel mai adesea denumite „moduri alternative de soluționare a litigiilor”⁴ sau „moduri voluntare de rezolvare a diferendelor”(Alternative means of dispute resolution-ADR în SUA și Canada, Règlement alternatif des différends-RAD în Franța)⁵.

¹ V.Roș, *Arbitrajul comercial internațional*, Editura Regia Autonomă Monitorul Oficial, București, 2000, p.15.

² M.-Cl. Rivier, *Les modes alternatifs de règlement des conflits. Un objet nouveau dans le discours des juristes français?* în *Les modes alternatifs de règlement des litiges: les voies nouvelles d'une autre justice*, P.Chevalier, Y.Desdevises, Ph.Milburn, *La documentation française*, 2003, p.25-30.

³ Ch. Jarrosson, *Les modes alternatifs de règlement des conflits. Présentation générale*, RIDC, 1997, p.325 și urm., în special, 329. nr. 13.h

⁴ Pentru caracterizarea noțiunii, a se vedea V.J.Carbonnier, *Droit civil*, Introduction, Ediția a 26-a, PUF, 1999, p.159; H.Croze, C.Morel și O.Fradin, *Procédure civile*, Manuel pédagogique et pratique, Litec.2001, p.136 și urm.; F.Ruellan, *Les MARC: pour une justice plurielle dans le respect du droit*, JCP, 1999; A.Cornevaux, *Les modes alternatifs de règlement des litiges*, Les petites affiches, 1998, 26 juin, nr. 76, p.51 și urm.; P.Level, *L'avocat ou le juriste d'entreprise et les procédures dites alternatives*, JCP, 1999; S.Zarkalam, *Les avantages et les inconvénients du med-arb comme MARC*, RGDP 1998, nr.4, p.589; B.Oppetit, *Modes alternatifs de règlement des différends de la vie économique*, Justices, 1995, nr.1, p.53 și urm.; Y.Desdevises, *Modes alternatifs de règlement des litiges*, Justices, 1996, nr.4, p. 339 și urm.; Ch.Jarrosson, *Chroniques sur les MARC*, Revue Justices, 1997, nr.6, p.274 și urm.; RGDP 1998, nr.1, p.161 și urm.; RGDP 1999, nr.1, p.133 și urm.; *Les modes alternatifs de règlement des conflits*, Présentation générale, art. prec., RIDC. 1997, p.325 și urm.; B. Brunet, *Les MARC, quelques propos sur la réforme de la justice et la régulation par le droit*, Gaz. al. 1997, doct.p.1674; M.-Cl. Rivier, *op.cit.*p.25 și urm.; M.Lindeperg, *Médiation et conciliation de proximité*, Avis et Rapports du Conseil Economique et Social, Ed. des Journaux officiels, juillet 2001.

⁵ G.Cornu et J.Foyer, *Procédure civile*, ed. a 3-a, Thémis, PUF, 1996, nr.8, p.45; Ch.Jarrosson, *op.cit.*, p.328: „Se va remarca- arată acest din urmă autor- că nici una din aceste noțiuni -ADR: alternative dispute résolution; RAD: règlement alternatif des différends; MARC: modes alternatifs de règlement des conflits; SoRRel: solution de rechange au règlement des litiges- nu este autonomă, adică toate se situează în raport cu modurile tradiționale (jurisdicționale) de soluționare. Utilizarea cuvântului alternativ corespunde cu voința de a reține o cale originală prin raportare la cea clasică, care constă în a aduce litigiul pe cale contencioasă în fața judecătorului statal”.

Faptul că reforme relative la modurile alternative de soluționare a conflictelor figurează sistematic în textele destinate să amelioreze funcționarea justiției⁶ reprezintă un indiciu că, deși de multe ori se refuză a se admite, există o legătură între criza prin care trec sistemele judiciare naționale și dezvoltarea, ca un antidot la defectele sau excesele justiției, a modurilor alternative de soluționare a litigiilor.

Noțiunea de moduri alternative de soluționare a litigiilor are două accepțiuni: *în sens larg*, această noțiune include, în plus față de modurile amiabile de reglementare a conflictelor -concilierea, tranzacția, medierea, indiferent de natura lor judiciară sau extrajudiciară, respectiv cele în virtutea cărora părțile, cu sau fără ajutorul unui terț, participă personal la căutarea unei soluții amiabile a diferendului lor confruntându-și punctele de vedere și pretențiile respective- și alte moduri care, fără a avea totuși pretenția să fie amiabile, sunt căi alternative la calea contencioasă tradițională.

Din acest punct de vedere, soluționarea litigiilor pe cale arbitrală a reprezentat o veritabilă alternativă la aplicarea procedurilor judiciare statale. Pe de altă parte, doctrina străină include în categoria mijloacelor alternative de soluționare a litigiilor orice încercare a părților implicate în conflict de a găsi o soluție amiabilă a litigiului lor, indiferent dacă acest lucru are loc în cadrul unui proces pendent și indiferent de faptul că această încercare reprezintă o facultate sau o obligație pentru părți sau pentru judecător⁷.

Majoritatea autorilor nu au fost însă de acord cu această abordare extensivă, preferând să acorde noțiunii de mijloc alternativ un *sens mult mai restrâns*, acesta incluzând doar modurile cu adevărat amiabile de reglementare a litigiilor, care scapă controlului oricărui judecător, astfel încât arbitrajul, având caracter jurisdicțional -arbitrul deținând împuternicirea de a stabili, cu caracter obligatoriu pentru părțile în cauză, dacă pretențiile invocate de reclamant și contestate de pârât sunt sau nu întemeiate, iar hotărârea pe care o pronunță stabilește drepturile împincinaților, dând o dezlegare finală litigiului și susceptibilă de executare silită în caz de împotrivire⁸, nu poate fi inclus în această categorie.

În literatura franceză de specialitate⁹ s-a arătat că excluderea arbitrajului din categoria mijloacelor alternative de soluționare a litigiilor se poate justifica pe faptul că el nu mai reprezintă doar un mod alternativ de soluționare, ci a devenit un mod clasic sub efectul

⁶ Avem în vedere că elaborarea Proiectului de act normativ pentru introducerea medierii face parte din Planul de acțiune pentru implementarea strategiei de reformă a sistemului judiciar (român) pentru anii 2005-2007.

⁷ Ch. Jarrosson, *Les MARC, présentation générale*, art. prec., RIDC.1997.328, nr.10.

⁸ A se vedea O.Căpățână, B.Ștefănescu, *Tratat de drept al comerțului internațional*, vol.I, Editura Academiei Române, 1985, București p.203

⁹ Ch.Jarrosson, *op.cit.*, p.329

conjugat și paradoxal al succesului său și a tendinței frecvente a jurisdicționalizării și instituționalizării care l-au denaturat.

Pe de altă parte alți autori preferă, ca majoritatea doctrinei și practicii europene, să califice ca mod alternativ „toate metodele non-jurisdicționale, arbitrajul ocupând o poziție de mijloc între contenciosul judiciar statal și mecanismele amiabile de rezolvare a diferendelor”¹⁰.

Statele care au sesizat avantajele pe care le prezintă aceste noi căi de acces la justiție au fost determinate să reacționeze pe plan normativ pentru a recunoște și chiar a încadra această dezvoltare. Gradul de implicare al statelor în acest domeniu fiind mai mult sau mai puțin important, au rezultat o diversitate de proceduri aplicabile, puțin compatibile între ele, ceea ce împiedică apelul la mijloacele alternative de soluționare a litigiilor la nivel transnațional. La nivel comunitar, această lipsă a armonizării face mai dificilă lichidarea neînțelegerilor cu o dimensiune transfrontalieră, ca și crearea unui spațiu juridic european în materie civilă și comercială pe care Uniunea europeană încearcă să-l promoveze, mai ales după adoptarea planului de acțiune definit în timpul reuniunii de la Tampere.

Evoluția mijloacelor alternative de soluționare a litigiilor la nivel european se caracterizează printr-o tendință progresivă către încadrarea lor. În procesul de implementare a mijloacelor alternative de soluționare a litigiilor au fost valorificate rezultatele eforturilor **Consiliului European** în acest domeniu, care și-a asumat un rol particular în promovarea lor (cu precădere a medierii), atât prin dezbaterile și reuniunile organizate pe această temă, cât și prin recomandările adoptate de Comitetul de Miniștri al Consiliului European ce promovează medierea în diferite materii. Menționăm Recomandarea Comitetului de Miniștri al Consiliului European nr.10/2002 privind medierea în materie civilă, ce constituie un instrument esențial de mare utilitate pentru definirea generică a noțiunii de mediere, precum și a principiilor călăuzitoare ale medierii, conturând un model general ce poate fi adaptat la sistemele specifice diferitelor legislații naționale. De subliniat că documentul sus menționat reia și dezvoltă o serie de principii conținute de Recomandările Consiliului European nr.1/1998 asupra medierii familiale și nr.9/1999 asupra medierii în materie penală.

La nivel comunitar, șefii de stat și guvern ai statelor membre au avut ocazia să sublinieze în mai multe rânduri importanța pe care o acordă mijloacelor alternative de soluționare a litigiilor transfrontaliere:

¹⁰ Ph.Fouchard, *Arbitrage et modes alternatifs de règlement des litiges du commerce international*, Litec., 2000.p.95; M.Santa-Croce, *L'efficacité des modes alternatifs de règlement des litiges dans le contentieux international et européen*, Gaz.Pal.(10-12 juin.2001)

- în cadrul Consiliului european de la Viena din decembrie 1998 și în cadrul Consiliului european de la Tampere din octombrie 1999 consacrat „creării unui spațiu de libertate, securitate și justiție în Uniunea europeană”;
- în timpul reuniunii de la Lisabona din mai 2000 pe tema „societatea informației”, Consiliul european a invitat Comisia „să cugete la mijloacele prin care să promoveze încrederea consumatorilor în comerțul electronic, mai ales prin noi sisteme de reglementare a litigiilor”;
- în timpul Consiliului european de la Bruxelles-Laeken din decembrie 2001, s-a insistat asupra „importanței prevenirii și soluționării conflictelor sociale și în particular a conflictelor sociale transnaționale, prin mecanisme voluntare de mediere”;
- art.17 al Directivei referitoare la comerțul electronic adoptată în iunie 2000 prevede că „statele membre trebuie să vegheze ca legislația lor să nu împiedice utilizarea mecanismelor de reglementare extrajudiciară pentru soluționarea diferendelor, disponibile în dreptul național”.

Invitată de către Consiliu, Comisia a prezentat pe data de 25 aprilie 2002 Cartea Verde privind medierea în conflictele civile și comerciale (COM 196/2002), considerată punct de plecare pentru elaborarea legislației în materie a statelor membre, îndrumar al principiilor generale aplicabile procedurilor alternative de soluționare a litigiilor. S-a ținut cont la redactarea proiectului și de principiile trasate de Codul European de Conduită a Mediatorilor, precum și de propunerea de Directivă a Parlamentului European și a Consiliului Uniunii Europene privind anumite aspecte ale medierii în materie civilă și comercială.

Comisia europeană asigură finanțări de proiecte vizând dezvoltarea unor sisteme transfrontaliere on-line pentru soluționarea litigiilor între întreprinderi și consumatori. Pe Internet timpul și teritorialitatea au o altă dimensiune, iar apelul la mijloacele alternative de soluționare a litigiilor poate reprezenta o soluție mai simplă și mai suplă decât justiția instituțională. Comisia a propus de asemenea și înființarea unui forum on-line „e-confidence” pentru a schimba informații și experiență în domeniul rezolvării diferendelor.

La nivel european utilitatea mijloacelor alternative de soluționare a litigiilor este o certitudine iar dezvoltarea lor este încurajată continuu. Cu toate acestea instituirea de noi modalități de reglementare a litigiilor este doar la început, principiile cadru care guvernează funcționarea mijloacelor alternative trebuind să pătrundă în practică.

Aplicațiile modalităților alternative de soluționare a conflictelor în legislația noastră

Ideea unor mijloace facultative de soluționare a litigiilor, alternative procesului în instanță nu este străină sistemului de drept românesc.

Prin decizia nr.1 din 17 noiembrie 1993 Colegiul Curții de Arbitraj Comercial Internațional de pe lângă Camera de Comerț și Industrie a României a aprobat Regulile de conciliere facultativă, care au intrat în vigoare la data de 1 ianuarie 1994.

Potrivit acestor Reguli, Camera de Comerț și Industrie a României pune la dispoziția membrilor săi și a altor întreprinzători interesați o procedură de conciliere facultativă, având ca scop soluționarea pe cale amiabilă a unor diferende dintre ei, ivite în relațiile comerciale, ca și evitarea unor litigii judecătorești sau arbitrale. Organizarea și desfășurarea procedurii de conciliere se asigura prin Curtea de Arbitraj Comercial Internațional de pe lângă Camera de Comerț și Industrie a României (CCIR).

Actualmente, mijloacele alternative de soluționare a diferendelor comerciale sunt organizate de Centrul de Mediere a Diferendelor Comerciale. În art.1 pct.3 din Regulamentul privind organizarea și funcționarea Centrului de Mediere a Diferendelor Comerciale (Centrul de Mediere a Diferendelor Comerciale este o structură a Camerei de Comerț și Industrie a României și a Municipiului București, fără personalitate juridică, fiind independent în exercitarea atribuțiilor ce îi revin- art.2, pct.1 din Regulament), se precizează că Centrul de Mediere poate organiza la cererea părților atât medierea cât și alte căi alternative de rezolvare a neînțelegerilor- denumite ADR (Alternative Dispute Resolution), exemplificând cu concilierea, fără a enumera celelalte forme¹¹.

Nu trebuie ignorate nici prevederile art.720(1) C.pr.civ. care, deși se referă la o formă de conciliere obligatorie, aceasta se poate desfășura în cadrul Centrului de Mediere, potrivit disp. art.24 pct.4¹² din Regulament.

În Legea privind promovarea investițiilor directe cu impact semnificativ în economie (Legea nr.332 din 29 iunie 2001)¹³ se precizează (art.20 pct.2 din cap.VII „Dispoziții finale”) că în ceea ce privește soluționarea litigiilor ivite între investitori și autoritățile române cu privire la drepturile și obligațiile prevăzute în prezenta lege „rămân aplicabile în domeniul său de incidență dispozițiile Convenției pentru reglementarea diferendelor relative la investiții

¹¹ Regulamentul privind organizarea și funcționarea Centrului de Mediere a Diferendelor Comerciale a fost aprobat de Adunarea Generală a membrilor Camerei de Comerț și Industrie a României și a Municipiului București la data de 12 iulie 2002.

¹² „Centrul de Mediere poate organiza și concilierea directă prevăzută de art.720(1) din Codul de procedură civilă în condițiile acestui text”.

¹³ Publicată în Monitorul Oficial al României nr.443 din 24 iunie 2002.

între state și persoane ale altor state, încheiată la Washington la 18 martie 1965 și ratificată de România prin Decretul Consiliului de stat nr.62/1975, publicat în Buletinul Oficial, Partea I, nr.56 din 7 iunie 1975.” Potrivit Convenției la care face trimitere legea română, concilierii i se acordă o deosebită importanță în procesul soluționării litigiilor privind investițiile între state și persoane fizice și juridice ale altor state, acestea fiind de competența Centrului Internațional pentru Reglementarea Diferendelor cu privire la Investiții (CIRDI/ICSID)¹⁴.

Dezideratul asigurării unor condiții stabile și previzibile investițiilor străine a determinat apariția și proliferarea acordurilor de promovare și protejare a investițiilor (APP) care stabilesc, la nivel de state, pe lângă tratamentul acordat investițiilor străine, modul de soluționare a divergențelor ce pot apărea¹⁵.

Toate acordurile încheiate de România conțin prevederea potrivit căreia investitorul este obligat să încereze soluționarea disputei pe cale amiabilă. Rezultă că în acordurile încheiate statul român și-a exprimat consimțământul ca eventualele diferende să fie supuse concilierii și arbitrajului internațional¹⁶.

Nu este lipsit de interes faptul că există dispoziții legale „izolate” referitoare la mediere și conciliere cuprinse în diverse legi speciale; astfel sunt:

- a. Legea nr.51/1995 pentru organizarea și exercitarea profesiei de avocat, republicată, care prevede în art. 15 dacă exercitarea profesiei de avocat este compatibilă cu funcția de arbitru, *mediator* sau *conciliator*, în condițiile legii;
- b. O.G. nr.79/1999 privind organizarea activității practicienilor în reorganizare și lichidare, care prevede în art.7 alin.6 că „exercitarea atribuțiilor specifice activității practicienilor în reorganizare și lichidare este compatibilă cu funcția de arbitru, *mediator*, *conciliator*, expert judiciar și de sechestrul convențional sau judiciar, în condițiile legii. Cu toate acestea, aceeași persoană nu poate exercita succesiv funcția de arbitru, mediator sau conciliator, și ulterior pe cea de lichidator, decât după trecerea unei perioade de minimum un an, în cauzele privind aceeași societate comercială.

¹⁴ Centrul Internațional pentru Reglementarea Diferendelor cu privire la Investiții a fost înființat prin Convenția pentru reglementarea diferendelor relative la investiții între state și persoane ale altor state, încheiată la Washington la 18 martie 1965 și care a intrat în vigoare la 14 octombrie 1966. Sediul Centrului este acela al Băncii Internaționale pentru Reconstrucție și Dezvoltare.

¹⁵ A se vedea și I.Boghez, Soluționarea diferendelor între investitor și statul-gazdă, a investiției în acordurile de promovare și protejare reciprocă a investițiilor, Revista de Drept Comercial nr.12/2002, p.176.

¹⁶ Spre exemplu, Acordul privind promovarea și protejarea reciprocă a investițiilor dintre Guvernul României și Guvernul Regatului Țărilor de Jos și a Protocolului Anexă, încheiat la 19.04.1994, la București și care a intrat în vigoare prin Legea (de ratificare) nr.114/28.11.1994 publicată în M.Of. nr.337/06.12.1994, prevede în art.4: „fiecare parte contractantă consimte prin aceasta să supună un diferend relativ la investiții, concilierii sau arbitrajului internațional.

Trebuie precizat că actualmente se fac eforturi puternice în vederea implementării mijloacelor alternative de soluționare a diferendelor, acesta reprezentând unul din pașii importanți în reformarea sistemului judiciar.

Răspunzând acestor necesități au fost deja realizați pași importanți prin adoptarea de către Guvernul României la 4 septembrie 2003 a Hotărârii privind aprobarea strategiei de reformă a sistemului judiciar pentru anii 2003-2007¹⁷. Se stipulează în acest act normativ că în procesul de realizare a reformei sistemului judiciar o atenție deosebită este acordată creșterii eficienței actului de justiție prin îmbunătățirea activității instanțelor. În acest sens, „introducerea metodelor alternative de soluționare a litigiilor pe cale judecătorească în sistemul judiciar românesc este considerată o soluție pentru degrevarea instanțelor și implicit de creștere a operativității și calității în soluționarea cauzelor”. Remarcăm confuzia pe care o realizează legiuitorul în acest text (pct.6 al Anexei care face parte integrantă din Hotărâre, intitulat „Metode alternative de soluționare a conflictelor”). Deși se face vorbire despre introducerea metodelor alternative de soluționare a litigiilor acestea vizează calea judecătorească, contradicția dintre termeni născând o întrebare firească: mijloace alternative în raport cu ce?

Putem sesiza însă că textul face referire la metodele alternative (medierea, concilierea) judiciare, legiuitorul optând pentru aceasta în detrimentul posibilității de a organiza medierea ca un serviciu liber, independent și care se realizează în afara oricăror instanțe judecătorești. Ne îndoiim că aceasta a fost cea mai bună opțiune. S-a avut în vedere probabil modelul francez, care funcționează cu rezultate notabile. Este posibil însă ca, după ce medierea și statutul mediatorului vor beneficia de prevederi normative¹⁸ și după ce va avea loc o conștientizare a cetățenilor cu privire la avantajele pe care le poate oferi o astfel de procedură, să ne putem închipui că aceste metode vor constitui, în final, veritabile alternative la procedurile jurisdicționale.

Un alt pas în vederea implementării mijloacelor alternative de soluționare a disputelor l-a reprezentat adoptarea Normelor privind procedura de lucru a comisiilor de conciliere ale organizațiilor de îmbunătățiri funciare și ale federațiilor de organizații de îmbunătățiri funciare, norme aprobate prin Ordinul nr.185 din 25.03.2005 al Ministerului Agriculturii, Pădurilor și Dezvoltării Rurale, publicat în Monitorul Oficial nr.278 din 04.04.2005. Actul

¹⁷Hotărârea Guvernului nr.1052/2003, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 649/12.09.2003.

¹⁸ Proiectul de Lege nr.470/2005 privind medierea și organizarea profesiei de mediator se află în dezbateri la Camera Deputaților, după ce Senatul l-a aprobat în ședința din 16 martie 2006. Remarcăm însă că, așa cum a fost organizată medierea prin acest proiect, ea reprezintă o activitate de interes public, desfășurată în afara sistemului judiciar, înlăturându-se astfel inconsecvența legiuitorului de la momentul elaborării *Hotărârii privind aprobarea strategiei de reformă a sistemului judiciar pentru anii 2003-2007*, inconsecvență semnalată mai sus.

normativ enunțat reprezintă totodată și un exemplu de deturnare a sensului pe care îl are în mod obișnuit termenul de conciliere; întrucât aceste norme, edictate în conformitate cu prevederile art.19 și 20 din Legea îmbunătățirilor funciare nr.138/2004, instituie o procedură care diferă substanțial de cea pe care o analizăm. Potrivit punctului II 5, din Normele enunțate „Comisiile de conciliere a neînțelegerilor patrimoniale în legătură cu activitatea organizațiilor (de îmbunătățiri funciare și ale federațiilor de organizații de îmbunătățiri funciare, *sbn.n.*) sunt organe colegiale care se întrunesc la cererea membrilor organizațiilor și soluționează neînțelegerile patrimoniale dintre membrii organizației, dintre organizație și membrii săi, precum și dintre membrii organizației și funcționarii acesteia”. Deși se vorbește de concilierea neînțelegerilor patrimoniale și este instituită ca o procedură facultativă, decizia Comisiei de conciliere este definitivă și obligatorie pentru părți. În plus, neînțelegerile se soluționează de Comisia de conciliere în ședință publică, ceea ce contravine principiului care stă la baza organizării procedurii de conciliere, și anume acela al confidențialității. Instituția în discuție are mai multe note comune cu judecata desfășurată în baza Legii nr.59/1968 de către comisiile de judecată care au fost desființate prin Legea 104/1992.

În procesul privind implementarea în România a prevederilor art.10 al Directivei 97/5/EC a Consiliului și a Parlamentului European referitoare la efectuarea transferurilor credit transfrontaliere¹⁹ a fost adoptată Ordonanța Guvernului nr.6/2004 privind transferurile transfrontaliere²⁰ care stipulează în Capitolul IV intitulat „Dispoziții finale” că fiecare instituție trebuie să dispună de proceduri corespunzătoare de rezolvare a plângerilor înaintate de clienți în legătură cu executarea unui transfer transfrontalier sau cu angajamentele asumate de instituție în legătură cu un astfel de transfer. Clienții pot apela la procedurile de rezolvare a plângerilor în mod facultativ. (art.10, pct.1)

Actul normativ se ocupă și de împrejurarea în care, în termen de cel mult trei luni de la înregistrarea unei plângeri instituția nu a întreprins nici un demers pentru soluționarea plângerii, nu a reușit soluționarea pe cale amiabilă a acesteia sau nu a formulat un răspuns la plângerea înaintată de client. În aceste condiții acesta poate apela la medierea diferendului de către Banca Națională a României, ca modalitate alternativă de soluționare a diferendelor sau se poate adresa instanțelor judecătorești competente.

¹⁹ Pentru modul de aplicare al art.10 al Directivei în statele membre ale Uniunii Europene și cele patru modele de scheme de rezolvare a plângerilor și de desdăunare a consumatorilor, inclusiv posibile soluții privind implementarea în România, a se vedea Răzvan Vartolomei, *Considerații privind armonizarea legislației bancare românești cu dreptul comunitar, cu specială privire la armonizarea cu prevederile art.10 al Directivei 97/5/EC a Consiliului și a Parlamentului European reglementând efectuarea transferurilor credit transfrontaliere* în Revista de Drept Comercial nr.7/2005, p.205.

²⁰ Publicată în Monitorul Oficial nr.82/30.01.2004.

În acest scop, în structura Băncii Naționale „va fi creat un compartiment specializat care va avea ca atribuție principală soluționarea amiabilă a neînțelegerilor legate de transferurile transfrontaliere, dar și elaborarea reglementărilor necesare privind procedura specifică de acces la mediere, elaborarea de reglementări cuprinzând instrucțiuni în aplicarea ordonanței și elaborarea raportului anual referitor la activitatea de mediere desfășurată în cadrul compartimentului.”

Deoarece medierea și concilierea reprezintă prin esență procese voluntare, intervenția statului în acest domeniu ar trebui să fie minimă sau chiar inexistentă. Totuși cunoscută fiind lipsa unei etici profesionale solide în România contemporană, este poate mai bine ca elementele principale ale procesului de mediere și ale calității de mediator să fie delimitate clar prin lege, urmând ca după aprobarea legii și pe baza ei să se pornească la înființarea unei asociații naționale (sau a unor asociații locale de mediatori).

Trebuie însă menționat că în statele în care soluționarea conflictelor pe calea medierii cunoaște o vastă aplicare și realizări remarcabile (Canada, S.U.A) procesul de mediere funcționează pe principiul statutar, și nu pe baza unui cadru legislativ.

Bibliografie

1. O.Căpățână, B.Ștefănescu, *Tratat de drept al comerțului internațional*, vol.I, Editura Academiei Române, București, 1985
2. V.Roș, *Arbitrajul comercial internațional*, Editura Regia Autonomă Monitorul Oficial, București, 2000
3. M.-Cl. Rivier, *Les modes alternatifs de règlement des conflits. Un objet nouveau dans le discours des juristes français?* în *Les modes alternatifs de règlement des litiges: les voies nouvelles d'une autre justice*, P.Chevalier, Y.Desdevises, Ph.Milburn, La documentation française, 2003
4. Ch. Jarrosson, *Les modes alternatifs de règlement des conflits. Présentation générale*, RIDC, 1997
5. V.J.Carbonnier, *Droit civil*, Introduction, Ediția a 26-a, PUF, 1999
6. H.Croze, C.Morel și O.Fradin, *Procédure civile*, Manuel pédagogique et pratique, Litec.2001
7. G.Cornu et J.Foyer, *Procédure civile*, ed. a 3-a, Thémis, PUF, 1996
8. Ph.Fouchard, *Arbitrage et modes alternatifs de règlement des litiges du commerce international*, Litec., 2000
9. Răzvan Vartolomei, *Considerații privind armonizarea legislației bancare românești cu dreptul comunitar, cu specială privire la armonizarea cu prevederile art.10 al Directivei 97/5/EC a Consiliului și a Parlamentului European reglementând efectuarea transferurilor credit transfrontaliere*, Revista de Drept Comercial nr.7/2005
10. I.Boghez, *Soluționarea diferendelor între investitor și statul-gazdă, a investiției în acordurile de promovare și protejare reciprocă a investițiilor*, Revista de Drept Comercial nr.12/2002
11. F.Ruellan, *Les MARC: pour une justice plurielle dans le respect du droit*, JCP, 1999
12. A.Cornevaux, *Les modes alternatifs de règlement des litiges*, Les petites affiches, 1998, 26 juin, nr. 76
13. P.Level, *L'avocat ou le juriste d'entreprise et les procédures dites alternatives*, JCP, 1999
14. S.Zarkalam, *Les avantages et les inconvénients du med-arb comme MARC*, RGDP 1998, nr.4
15. B.Oppetit, *Modes alternatifs de règlement des différends de la vie économique*, Justices, 1995, nr.1
16. Y.Desdevises, *Modes alternatifs de règlement des litiges*, Justices, 1996, nr.4
17. Ch.Jarrosson, *Chroniques sur les MARC*, Revue Justices, 1997, nr.6
18. B. Brunet, *Les MARC, quelques propos sur la réforme de la justice et la régulation par le droit*, Gaz. al. 1997
19. M.Lindeperg, *Médiation et conciliation de proximité*, Avis et Rapports du Conseil Economique et Social, Ed. des Journaux officiels, juillet 2001